Załącznik nr 1

Stanowisko do projektu Planu Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa „Puszcza Białowieska"

Związki zawodowe reprezentujące pracowników Lasów Państwowych, administracji i służb terenowych stanowczo sprzeciwiają się projektowi Zintegrowanego Planu Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa „Puszcza Białowieska" w obecnym kształcie.

Podstawowe zarzuty obejmują:

- brak zapewnienia realnych gwarancji zatrudnienia i ciągłości pracy służb leśnych,
- nieuwzględnienie realiów społeczno-gospodarczych regionu (w tym warunków demograficznych),
- próby likwidacji lub istotnego ograniczenia strefy IV bez oceny skutków ekonomicznych i przyrodniczych,
- niedostateczne konsultacje ze stroną społeczną i zawodową,
- nierówne traktowanie stron (wykluczenie leśników jako współzarządców),
- nierealność części zapisów (np. „naturalność absolutna" w warunkach zmian klimatu i presji migracyjnej).

Związki zawodowe wzywają do natychmiastowego wstrzymania prac nad planem w obecnym kształcie oraz do powołania nowego zespołu międzyresortowego z udziałem strony społecznej i zawodowej.

Uwagi merytoryczne i społeczne:

- zastrzeżenia co do błędnych opisów tożsamości lokalnej i funkcji społecznych lasów,
- brak odniesień do związków zawodowych jako reprezentantów grup zawodowych,
- ryzyko społecznej degradacji regionu (utrata miejsc pracy, migracje, depopulacja),
- niedopuszczalność użycia pojęć niepopartych faktami naukowymi (np. „puszcza naturalna bez człowieka"),
- konieczność poszanowania prawa krajowego i uzgodnień UNESCO z 2018 r.

Powyższe uwagi naruszają prawa lokalnych społeczności oraz prawa pracowniczych w tym:

- udział w zarządzaniu dziedzictwem zgodnie z Konwencją z 1972 r.,
- ochrony warunków życia i pracy,
- uzyskiwania rzetelnych informacji i udziału w konsultacjach.

Związki podkreślają, że obecny plan:

- ogranicza prawa socjalne i zawodowe bez rekompensat,
- narusza zasadę sprawiedliwej transformacji ekologicznej,
- ignoruje doświadczenia ochrony czynnej jako elementu OUV.

Załączniki:

1) Załącznik 1 – Analiza ryzyk społeczno-zawodowych,
2) Załącznik 2 – Wniosek formalno-prawny do projektu planu zarządzania,
3) Załącznik 3 - Wykład Lasów Państwowych w ochronie Puszczy Białowieskiej – dane i efekty działań,
4) Załącznik 4 – Analiza ekonomiczna skutków ograniczenia strefy IV,
5) Załącznik 5 – Zagrożenia dla wartości OUV przy braku ochronny czynnej,
6) Załącznik 6 – Przykłady działań ochrony czynnej w Puszczy Białowieskiej,
7) Załącznik 7 – Wypowiedzi i stanowiska publiczne,
8) Załącznik 8 – Odniesienie do konwencji UNESCO i prawa pracy,
9) Załącznik 9 – Analiza wpływu na bezpieczeństwo publiczne i zarządzenia kryzysowe,
10) Załącznik 10 – Argumentacja ekologiczna i techniczna potrzeby czynnej ochrony,
11) Załącznik 11 – Przykłady błędów planistycznych i mapowych,
12) Załącznik 12 – Historia i zmiany w dokumentach urządzeniowych Puszczy,
13) Załącznik 13 - Analiza niedoszacowań finansowych i braku planu wdrożeniowego,
14) Załącznik 14 - Brak reprezentacji środowisk ekologicznych w organach samorządowych regionu Puszczy Białowieskiej,
15) Załącznik 15 - Analiza ryzyka społecznego i marginalizacji regionu,
16) Załącznik 16 - Błędy formalno – prawne w procedurze planistycznej,
17) Załącznik 17 – Brak zapewnienia finansowania i gwarancji zatrudnienia,
18) Załącznik 18 – Analiza kompromisowego planu zarządzania z lat 2022-2023 oraz skutków jego odrzucenia.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 1
ANALIZA RYZYK SPOŁECZNO-ZAWODOWYCH

I. WPROWADZENIE

Niniejsza analiza przedstawia przewidywane skutki społeczne, ekonomiczne i zawodowe, jakie mogą wystąpić w wyniku wdrożenia Planu Zarządzania w wersji projektowej z 2024 r. w obecnym kształcie. W dokumencie wskazano główne zagrożenia dla zatrudnienia, stabilności lokalnej gospodarki i bezpieczeństwa socjalnego.

II. ZAGROŻENIA ZAWODOWE

1. Utrata miejsc pracy w Lasach Państwowych (szacunki: do 35% etatów w obrębie Browsk-Hajnówka).
2. Ograniczenie możliwości prowadzenia gospodarki leśnej – spadek zatrudnienia w zakładach usług leśnych, nadzorze, administracji.
3. Brak gwarancji prawnych dla pracowników objętych ochroną związkową – ryzyko zwolnień.

III. ZAGROŻENIA SPOŁECZNE

1. Migracja zarobkowa mieszkańców (głównie młodych) do innych regionów.
2. Spadek dochodów gmin i powiatów z tytułu udziału w podatkach leśnych.
3. Wzrost wykluczenia komunikacyjnego i energetycznego (brak drewna opałowego).
4. Pogłębienie depopulacji regionu i marginalizacja kulturalno-społeczna.

IV. ZAGROŻENIA EKONOMICZNE

1. Utrata wpływów z turystyki zarządzanej przez Lasy Państwowe.
2. Brak alternatywnych źródeł dochodu dla osób zatrudnionych w sektorze leśnym.
3. Wzrost obciążeń samorządów bez zapewnienia subwencji ekologicznych.

V. RYZYKA SYSTEMOWE

1. Naruszenie konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju (art. 5 Konstytucji RP).
2. Niedostosowanie planu do realiów granicznych – presji migracyjnej i zagrożeń hybrydowych.
3. Brak synchronizacji planu z systemem zarządzania kryzysowego.

VI. PODSUMOWANIE

Wdrożenie Planu w obecnej wersji niesie za sobą szereg ryzyk systemowych i społecznych, które wymagają niezwłocznego dialogu ze stroną społeczną. Proponujemy zawieszenie prac nad planem oraz rozpoczęcie niezależnej oceny skutków społecznych przy udziale partnerów społecznych i samorządów lokalnych.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 2

WNIOSEK FORMALNO-PRAWNY DO PROJEKTU PLANU ZARZĄDZANIA

I. PODSTAWY FORMALNE

Wniosek niniejszy składany jest w oparciu o:

- art. 8 Konstytucji RP (zasada bezpośredniego stosowania Konstytucji),
- art. 9 Kodeksu pracy (pierwszeństwo korzystniejszych regulacji dla pracownika),
- Konwencję UNESCO z 1972 r. (ochrona dziedzictwa światowego, art. 5c, 6.1),
- art. 2 i 6 Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego (udział wspólnot lokalnych w decyzjach).

II. WNIOSKI MERYTORYCZNE

1. Wnosimy o utrzymanie dotychczasowego zasięgu strefy IV (ochrona czynna) na terenie zarządzanym przez PGL LP.
2. Wnosimy o uznanie Lasów Państwowych za współzarządzającego obiektem UNESCO.
3. Wnosimy o obligatoryjne włączenie przedstawicieli związków zawodowych i samorządów lokalnych w proces decyzyjny.
4. Wnosimy o wycofanie z dokumentu wszystkich fragmentów pejoratywnych, naruszających godność pracowników i mieszkańców.
5. Wnosimy o dołączenie do planu szczegółowego harmonogramu działań i sposobu ich finansowania.
6. Wnosimy o przeprowadzenie nowej, rzetelnej oceny skutków społeczno-gospodarczych planu, jak również skutków przyrodniczych które są sprzeczne w związku z ochroną OUV kryterium IX ochronie gatunków i nieprzestrzeganie zapisów Natury 2000 oraz braku oceny wpływu na siedliska i gatunków poprzez zaniechanie ochrony czynnej.

III. UZASADNIENIE

Projekt Planu Zarządzania w obecnym kształcie narusza podstawowe zasady dialogu społecznego, nie zapewnia partycypacji i nie zawiera realnych środków wykonania. Wprowadza zapisy noszące znamiona dyskryminacji pracowników LP i deprecjonuje dotychczasowy wysiłek ochrony przyrody. Wymaga on istotnych korekt formalnych, merytorycznych i organizacyjnych.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 3

WKŁAD LASÓW PAŃSTWOWOYCH W OCHRONIE PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ – DANE I EFEKTY DZIAŁAŃ

Celem niniejszego załącznika jest ukazanie roli Lasów Państwowych w ochronie przyrody, dziedzictwa i bezpieczeństwa na obszarze Puszczy Białowieskiej. Wbrew niektórym narracjom, LP prowadzą liczne działania z zakresu ochrony siedlisk, ochrony przeciwpożarowej, edukacji i zachowania różnorodności biologicznej.

1.OCHRONA CZYNNA I ZACHOWANIE RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ:

- od lat 90. XX wieku LP prowadzą działania ochronne na siedliskach Natura 2000;
- usuwanie posuszu i drzew niebezpiecznych ogranicza ryzyko pożarów i upadków na szlakach turystycznych;
- zachowane zostały starodrzewy, pomniki przyrody oraz biotopy gatunków chronionych (np. dzięcioł trójpalczasty, sóweczka, grzywacz);
- współpraca z ośrodkami naukowymi (m.in. IBS PAN) w zakresie ochrony bioróżnorodności.

2. OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA

- stały monitoring zagrożeń w ramach systemu ochrony ppoż. RDLP Białystok;
- funkcjonowanie wież obserwacyjnych i sieci dojazdów pożarowych;
- zakup nowoczesnych środków transportu i sprzętu (m.in. quady, wozy gaśnicze);
- współpraca z lokalnymi OSP i PSP w zakresie alarmowania i interwencji.

3. EDUKACJA PRZYRODNICZA I SPOŁECZNA

- prowadzenie zielonych klas, ścieżek edukacyjnych, tablic i zajęć dla szkół;
- trzymywanie infrastruktury edukacyjnej (np. ścieżka Żebra Żubra, kładki w Browsku);
- organizacja wydarzeń otwartych dla mieszkańców i turystów (np. Dzień Lasu, Leśne Pikniki);
- materiały edukacyjne, foldery, publikacje i działania promujące wartości Puszczy.

4. OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I TRADYCJI

- utrzymywanie drewnianych leśniczówek, dróg historycznych, kapliczek i cmentarzy;
- pielęgnowanie tradycji leśnych i myśliwskich wpisanych w kulturę regionu;

- współpraca z lokalnymi samorządami i organizacjami w zakresie ochrony tożsamości regionu.

5. WNIOSKI

Lasy Państwowe od dziesięcioleci wnoszą istotny wkład w ochronę Puszczy Białowieskiej. Ich rola jest nie tylko techniczna i gospodarcza, lecz także kulturowa, edukacyjna i społeczna. Pomijanie tej instytucji w procesie planistycznym jest sprzeczne z rzeczywistym wkładem LP w ochronę dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 4

ANALIZA EKONOMICZNA SKUTKÓW OGRANICZENIA STREFY IV

I. WPROWADZENIE

Planowane ograniczenie lub likwidacja strefy IV (czynnej ochrony przyrody) na obszarze zarządzanym przez PGL LP niesie za sobą poważne konsekwencje ekonomiczne. Dotyczą one bezpośrednio zatrudnienia, przychodów, inwestycji oraz lokalnego rynku pracy i usług.

II. SKUTKI DLA ZATRUDNIENIA

1. Likwidacja działań ochrony czynnej doprowadzi do ograniczenia liczby etatów w LP (szacunkowo 40–60 miejsc pracy w RDLP Białystok).
2. Dotyczy to stanowisk w działach pozyskania drewna, ochrony przyrody, gospodarki łąkowej i łowieckiej, edukacji oraz obsługi turystycznej.
3. Dodatkowy negatywny wpływ na sektor usług leśnych (ZUL-e), sektor transportowy oraz lokalnych wykonawców i dostawców.

III. SPADKI PRZYCHODÓW

1. Szacowany spadek przychodów nadleśnictw Puszczy Białowieskiej (Browsk, Hajnówka, Białowieża) wyniesie od 5 do 12 mln zł rocznie.
2. Brak środków w funduszu leśnym może ograniczyć inwestycje w edukację, ochronę bioróżnorodności i zapobieganie pożarom.
3. Osłabienie pozycji gospodarczej LP może wpłynąć na budżet gmin i powiatów, m.in. poprzez mniejsze wpłaty z tytułu podatku leśnego.

IV. STRATY POŚREDNIE

1. Spadek zatrudnienia i ograniczenie inwestycji wpłyną na wzrost depopulacji regionu.
2. Zagrożenie dla funkcjonowania lokalnych szkół, placówek kultury i administracji.
3. Pogłębienie marginalizacji społecznej obszarów wiejskich.

V. WNIOSKI

Projekt planu zarządzania nie zawiera mechanizmów kompensacyjnych dla utraconych miejsc pracy ani rekompensat dla jednostek LP. Brak jest planu inwestycji publicznych lub prywatnych na terenach wyłączonych z aktywnej gospodarki. Może to prowadzić do długofalowej degradacji ekonomicznej regionu.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 5

ZAGROŻENIA DLA WARTOŚCI OUV PRZY BRAKU OCHRONY CZYNNEJ

I. WPROWADZENIE

Wartość uniwersalna wyjątkowa (OUV) obiektu Puszcza Białowieska, uznana przez UNESCO, opiera się m.in. na udokumentowanym ciągu procesów ekologicznych, zachowanych układach siedlisk oraz obecności dużych ssaków i dynamicznych zbiorowisk leśnych. Ochrona czynna prowadzona przez PGL LP była istotnym czynnikiem podtrzymującym te procesy.

II. ROLA OCHRONY CZYNNEJ

1. Utrzymywanie mozaiki siedliskowej poprzez koszenia, odkrzaczania i usuwanie niepożądanych nalotów.
2. Ochrona populacji skrajnych i reliktowych (np. sasanka otwarta, storczyki).
3. Regulacja presji kornika drukarza na siedliskach przeznaczonych do ochrony gatunków grzybów, porostów i owadów.
4. Zachowanie siedlisk otwartych łąkowych i borów bagiennych.

III. ZAGROŻENIA DLA OUV

1. Sukcesja wtórna prowadzi do zaniku siedlisk wymagających otwartego dostępu do światła (zagrożone OUV: procesy ekologiczne i zanik rzadkich biotopów).
2. Porzucenie działań ochronnych prowadzi do zarastania siedlisk priorytetowych (np. 91D0, 6210).
3. Ryzyko pożarowe wzrasta wraz z masowym zamieraniem drzewostanów (brak zabiegów ograniczających degradację siedlisk).
4. Pogorszenie warunków siedliskowych dla ssaków kopytnych i drapieżnych (błędne przesunięcia zasobów żerychowych), w tym priorytetowego gatunku jakim jest żubr.

IV. WNIOSKI

Zaniechanie ochrony czynnej nie tylko zagraża wartościom OUV, ale może prowadzić do ich trwałej utraty. Podejście pasywne może być uzasadnione jedynie w niewielkiej części obszaru. Większość wymaga aktywnego wsparcia naturalnych procesów, szczególnie tam, gdzie ekosystem jest zdegradowany przez działalność człowieka lub zmiany klimatyczne.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 6

PRZYKŁADY DZIAŁAŃ OCHRONY CZYNNEJ W PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ

I. WPROWADZENIE

Ochrona czynna prowadzona przez Lasy Państwowe w Puszczy Białowieskiej stanowiła przez dekady istotny element zachowania jej unikalnych wartości przyrodniczych. Poniższe zestawienie przedstawia konkretne przykłady działań realizowanych w latach 2012–2024, dokumentujące znaczenie tej formy zarządzania przyrodą.

II. WYBRANE PRZYKŁADY DZIAŁAŃ

1. Usuwanie drzew martwych i zasiedlonych przez kornika drukarza (Ips typographus) w sąsiedztwie drzewostanów o znaczeniu historycznym, turystycznym i siedliskowym – zrealizowane m.in. w leśnictwach Gruszki, Wilczy Jar, Masiewo.
2. Ochrona siedlisk trociny (Formica truncorum) i zgniotka cynobrowego (Cucujus cinnaberinus) poprzez selektywne cięcia i zachowanie odpowiednich mikroklimatów w starodrzewach sosnowych i świerkowych.
3. Odnowienia naturalne z wykorzystaniem miejscowych źródeł nasiennych dębu szypułkowego i lipy drobnolistnej – działania wspierające bioróżnorodność i odporność siedlisk.
4. Czynna ochrona ostoi żubra (Bison bonasus) poprzez udostępnienie łąk śródleśnych, utrzymanie miejsc żerowiskowych i ograniczenie presji turystycznej w okresie rozrodu.
5. Utrzymanie różnorodności krajobrazu mozaikowego poprzez koszenia, wykaszanie łąk, zachowanie prześwietleń i stref ekotonowych.
6. Reagowanie na zagrożenia pożarowe i sanitarne: rozdrobnienie masy drzewnej, pozostawianie odpowiednio zróżnicowanej martwicy, działania interwencyjne po wichurach i suszach.

III. WNIOSKI

Powyższe przykłady potwierdzają, że ochrona czynna nie stoi w sprzeczności z ochroną dziedzictwa przyrodniczego – przeciwnie, jest warunkiem jego przetrwania. Próby jej wykluczenia z planu zarządzania mogą doprowadzić do utraty części kluczowych wartości OUV.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 7
WYPOWIEDZI I STANOWISKA PUBLICZNE

Zestawienie wypowiedzi urzędników państwowych, ekspertów i polityków dotyczących Planu Zarządzania Puszczą Białowieską oraz polityki ochrony przyrody w Polsce. Cytaty zostały zebrane w celach dokumentacyjnych i stanowią integralny element oceny skutków społecznych i gospodarczych planowanych zmian.

Wiceminister Klimatu i Środowiska Mikołaj Dorożała (09.01.2025 r.): „Puszcza Białowieska nie może być fikcją, musi być realnie chroniona. Zapewnimy subwencje ekologiczne dla samorządów, ochronimy miejsca pracy, ale też zapewnimy zgodność z wymogami UNESCO".

Dr Paweł Sałek, wiceprzewodniczący Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (10.07.2025 r.): „Unijna polityka środowiskowa jest często kosztowna, oderwana od realiów i niesprawiedliwa społecznie. W przypadku Puszczy Białowieskiej grozi to depopulacją i utratą miejsc pracy".

Konwent Powiatów Województwa Podlaskiego (16.01.2025 r.): „Sprzeciwiamy się likwidacji strefy IV. Wzywamy do uwzględnienia interesów lokalnych społeczności i realiów gospodarczych regionu".

Rada Gminy Narewka (2025 r.): „Nie możemy zgodzić się na ograniczanie funkcji gospodarczych w imieniu ideologicznej wizji ochrony. Domagamy się równego traktowania wszystkich zarządców obszaru".

Rada Gminy Białowieża (pismo do UNESCO, 28.01.2025 r.): „Nie uczestniczyliśmy w opracowywaniu planu, mimo że jesteśmy bezpośrednio dotknięci skutkami. Brak konsultacji i wykluczenie gmin narusza standardy ONZ".

Organizacje pozarządowe i fundacje lokalne: „Plan jest nieczytelny, obraźliwy dla lokalnych mieszkańców, oparty na fikcyjnych danych i pozbawiony mechanizmów wsparcia".

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 8
ODNIESIENIE DO KONWENCJI UNESCO I PRAWA PRACY

I. KONWENCJA UNESCO Z 1972 R.

Zgodnie z Konwencją o ochronie światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, państwa strony zobowiązują się nie tylko do ochrony, lecz także do zapewnienia spójności działań ochronnych z lokalnymi warunkami społeczno-gospodarczymi.

Art. 5 Konwencji wskazuje: "Każde Państwo-Strona tej konwencji zobowiązuje się (...) zapewnić, w miarę możliwości, aktywne uczestnictwo ludności w ochronie dziedzictwa kulturalnego i naturalnego".

II. EUROPEJSKA KARTA SAMORZĄDU LOKALNEGO

Karta stanowi, że organy lokalne mają prawo do konsultowania zmian, które dotyczą ich zakresu kompetencji i wpływają na lokalne warunki życia. Brak takich konsultacji może być naruszeniem tej Karty.

III. PRAWO PRACY I PRAWA CZŁOWIEKA

1. Art. 24 Konstytucji RP gwarantuje ochronę pracy jako wartości konstytucyjnej.
2. Karta Praw Podstawowych UE wskazuje, że każdy ma prawo do pracy oraz do wyboru zawodu.
3. Międzynarodowa Organizacja Pracy (ILO) podkreśla znaczenie dialogu społecznego przy wprowadzaniu zmian systemowych.

IV. NARUSZENIA W KONTEKŚCIE PLANU ZARZĄDZANIA

1. Brak rzeczywistego dialogu z pracownikami sektora leśnego i samorządami.
2. Ograniczenie prawa do pracy przez eliminację możliwości działań gospodarczych.
3. Naruszenie zasady równości wobec prawa przez selektywne traktowanie zarządców.

V. WNIOSKI

Związki zawodowe wzywają do zgodnego z prawem międzynarodowym i krajowym wprowadzenia planu ochrony, który nie wyklucza lokalnych społeczności i nie prowadzi do marginalizacji pracowników Lasów Państwowych.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 9
ANALIZA WPŁYWU NA BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE
I ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE

I. KONTEKST BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

Puszcza Białowieska znajduje się na granicy Unii Europejskiej i NATO, a jej obszar pełni kluczowe funkcje w zakresie obronności, zarządzania kryzysowego oraz ochrony przeciwpożarowej.

II. ZAGROŻENIA WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE PUSZCZY

1. **Kryzys migracyjny**: od 2021 roku obszar objęty jest stanem podwyższonej gotowości z uwagi na nielegalne przekroczenia granicy.
2. **Zagrożenia militarne**: w pobliżu znajduje się infrastruktura wojskowa i magazyny strategiczne.
3. **Ryzyko pożarowe**: brak możliwości wykonywania zabiegów czynnych zwiększa zagrożenie pożarowe na dużych powierzchniach.
4. **Zdarzenia nadzwyczajne (np. pandemia COVID-19)**: ograniczony dostęp do infrastruktury komunikacyjnej i usług utrudnia reagowanie.

III. WPŁYW PROJEKTU PLANU NA ZDOLNOŚĆ REAGOWANIA

1. **Eliminacja obecności służb leśnych** w znacznej części obszaru utrudni monitorowanie i reagowanie na zagrożenia.
2. **Brak współpracy z instytucjami zarządzania kryzysowego** przy tworzeniu planu stanowi lukę systemową.
3. **Utrudnienie dojazdu do obiektów strategicznych** i obserwacyjnych, np. wież ppoż.

IV. KONTRARGUMENTACJA DO PLANU ZARZĄDZANIA

Projekt nie uwzględnia roli Lasów Państwowych jako partnera w zapewnianiu bezpieczeństwa narodowego i publicznego. Brak analiz ryzyka na poziomie lokalnym może stanowić naruszenie obowiązków wynikających z ustaw o ochronie ludności i zarządzaniu kryzysowym.

V. WNIOSKI

Wzywamy do natychmiastowej korekty planu w zakresie zapewnienia gotowości operacyjnej służb terenowych, ochrony przeciwpożarowej, dostępu do infrastruktury wojskowej oraz integracji planu z dokumentami krajowymi i regionalnymi z zakresu zarządzania kryzysowego.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 10
ARGUMENTACJA EKOLOGICZNA I TECHNICZNA POTRZEBY CZYNNEJ OCHRONY

I. ZAŁOŻENIA OCHRONY CZYNNNEJ

Ochrona czynna to zespół działań podejmowanych w celu utrzymania, przywracania lub poprawy stanu siedlisk i gatunków. Na terenie Puszczy Białowieskiej jej stosowanie wynika z potrzeb przyrodniczych i sytuacji zagrożenia integralności ekosystemów.

II. ARGUMENTY PRZYRODNICZE

1. **Rozpad drzewostanów** w wyniku gradacji kornika drukarza, suszy i wiatrołomów wymaga działań ograniczających wtórny rozkład i wzrost podatności na pożary.
2. **Utrata mozaikowości siedlisk** powoduje spadek różnorodności biologicznej (dotyczy szczególnie rzadkich owadów, ptaków i flory runa).
3. **Brak odnowienia naturalnego** w wielu typach siedlisk prowadzi do ich przekształcenia i degeneracji.

III. ARGUMENTY TECHNICZNE I EKONOMICZNE

1. Brak działań czynnych skutkuje **zwiększeniem kosztów zarządzania ryzykiem pożarowym** i sanitarnym.
2. Ochrona bierna powoduje **zanik drzewostanów nasiennych** i utrzymanie cennych genów populacji drzew typowo puszczańskich co jest niezgodne z kryterium IX OUV.
3. Lasy Państwowe posiadają zasoby, infrastrukturę i kadrę do profesjonalnej realizacji zabiegów ochronnych.

IV. PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK

1. Leśnictwo adaptacyjne w Nadleśnictwach Browsk i Hajnówka (2019–2023): ograniczanie gradacji i sukcesji niekorzystnych gatunków.
2. Wykorzystanie cięć ochronnych w celu zabezpieczenia siedlisk dębowych, bagiennych i łęgowych.
3. Zachowanie lokalnych populacji żubra poprzez czynne kształtowanie łąk i miejsc karmiskowych.
4. Zatrzymanie wody w lesie – opracowanie planu hydrologicznego.

V. WNIOSKI

Czynna ochrona jest nieodzownym narzędziem utrzymania wartości przyrodniczych i bezpieczeństwa ekosystemu Puszczy Białowieskiej. Jej eliminacja z Planu Zarządzania jest niezgodna z celami zrównoważonej ochrony przyrody oraz praktyką uznaną przez instytucje krajowe i międzynarodowe.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 11
PRZYKŁADY BŁĘDÓW PLANISTYCZNYCH I MAPOWYCH
W PROJEKCIE PLANU ZARZĄDZANIA

I. WPROWADZENIE

W toku analiz terenowych oraz porównania wersji map i planów z lat poprzednich stwierdzono szereg uchybień w zakresie planowania przestrzennego oraz wyznaczania stref zarządzania.

II. BŁĘDY W WYZNACZENIU STREF

1. **Przypisanie szkółki leśnej w Nadleśnictwie Hajnówka do strefy III**: teren ten pełni funkcję dydaktyczno-produkcyjną i powinien znajdować się w strefie IV.
2. **Pominięcie obszarów aktywnej ochrony ppoż.**: m.in. pasy przeciwpożarowe i wieże obserwacyjne znalazły się w strefie II lub I, co utrudni ich funkcjonowanie.
3. **Strefowanie łąk i obszarów żubrzych miejsc karmiskowych jako obszarów biernych**: eliminacja możliwości działań łąkowych zagraża populacjom zwierzyny.

III. NIEKONSEKWENCJE W DANYCH MAPOWYCH

1. **Niespójność granic obszarów Natura 2000 i granic UNESCO**: brak integracji danych referencyjnych z różnych systemów.
2. **Nieaktualne dane topograficzne**: część obiektów terenowych, np. drogi pożarowe, nie została uwzględniona w mapach.
3. **Brak uwzględnienia infrastruktury wojskowej i specjalnej**: co może mieć skutki strategiczne.

IV. SKUTKI BŁĘDÓW PLANISTYCZNYCH

1. Utrudnienie działań operacyjnych Lasów Państwowych.
2. Błędna ocena możliwości realizacji celów ochrony.
3. Potencjalne naruszenie zasad planowania przestrzennego i procedur konsultacyjnych.

V. WNIOSKI

Postulujemy weryfikację warstw GIS i korektę stref ochronnych w oparciu o dane terenowe i systemy SILP oraz BDOT. Wnioskujemy o włączenie zespołów technicznych Lasów Państwowych do procesu aktualizacji dokumentów mapowych.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 12

HISTORIA I ZMIANY W DOKUMENTACH URZĄDZENIOWYCH PUSZCZY

I. LATA 1945–1959

- Odbudowa struktury leśnej po zniszczeniach wojennych.
- Rozpoczęcie regularnej inwentaryzacji zasobów drzewnych i planowania urządzeniowego.
- Pierwsze plany urządzenia lasu obejmowały aspekty produkcyjne, ochronne i hodowlane.

II. LATA 1960–1989

- Stabilizacja powierzchni leśnych i rozbudowa sieci drogowej.
- Wprowadzenie podziału funkcjonalnego: lasy ochronne, gospodarcze i specjalnego przeznaczenia.
- Utrzymanie równowagi pomiędzy użytkowaniem a ochroną.

III. LATA 1990–2001

- Zmiany ustrojowe wpłynęły na redefinicję celów gospodarowania.
- Uznanie Puszczy Białowieskiej jako Obiektu UNESCO (1979) przełożyło się na zmiany w planach PUL.
- Wprowadzenie aspektów ekologicznych do planów urządzenia lasu.

IV. LATA 2002–2015

- Rozwój podejścia ekosystemowego.
- Uwzględnienie siedlisk Natura 2000 i wymagań dyrektyw UE.
- Wzrost roli monitoringu i analiz GIS.

V. LATA 2016–2020

- Stopniowe ograniczanie możliwości pozyskania drewna w niektórych jednostkach.
- Wzrost znaczenia ochrony biernej w dokumentach planistycznych.
- Wprowadzenie moratoriów na cięcia w strefach ochronnych.

VI. LATA 2021–2025

- Prace nad Zintegrowanym Planem Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa UNESCO.
- Krytyka ze strony części społeczności lokalnej i branży leśnej.
- Brak integracji planu zarządzania z dokumentami PUL i strukturami SILP.

VII. WNIOSKI

Historia planowania urządzeniowego pokazuje stopniowe przechodzenie od modelu produkcyjnego do ochronno-integracyjnego. Obecne propozycje powinny bazować na wieloletnim dorobku urządzeniowym, uwzględniać specyfikę lokalną i kontynuować sprawdzone praktyki z poprzednich dekad.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 13
ANALIZA NIEDOSZACOWAŃ FINANSOWYCH I BRAKU PLANU WDROŻENIOWEGO

I. WPROWADZENIE

Projekt Zintegrowanego Planu Zarządzania nie zawiera wiążącego planu finansowego, harmonogramu realizacji ani przypisania odpowiedzialności instytucjonalnych.

II. BRAK OKREŚLONYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

1. Brak potwierdzonych źródeł w budżecie państwa, Lasów Państwowych czy funduszach UE.
2. Brak zapisów o rekompensatach dla podmiotów gospodarujących oraz samorządów.
3. Brak wskazania kosztów infrastrukturalnych (np. wieże ppoż., monitoring, ochrona czynna).

III. RYZYKO NIEREALIZACJI ZADAŃ

1. Brak harmonogramu realizacji.
2. Brak przypisanych zadań dla każdego podmiotu (RDOŚ, LP, JST, MON, PSP, NGO).
3. Brak rezerw finansowych i instrumentów kontrolnych.

IV. POTENCJALNE SKUTKI

1. Paraliż działań ochronnych z powodu braku środków.
2. Konflikty kompetencyjne i odpowiedzialnościowe.
3. Odpływ pracowników i ograniczenie zatrudnienia.

V. WNIOSKI

Wzywamy do opracowania realistycznego i skonsultowanego planu wdrożenia wraz z budżetem, etapami realizacji i przypisaniem odpowiedzialności. Plan powinien zawierać rezerwy finansowe, system monitorowania oraz katalog ryzyk i mechanizmów zaradczych.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK NR 14
BRAK REPREZENTACJI ŚRODOWISK EKOLOGICZNYCH W ORGANACH SAMORZĄDOWYYCH PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ

1. WSTĘP

Zgodnie z Europejską Kartą Samorządu Lokalnego (Dz.U. 1994 Nr 124 poz. 607), organy samorządu terytorialnego powinny stanowić wyraz woli społeczności lokalnej. W regionie Puszczy Białowieskiej (powiat hajnowski), we wszystkich dotychczasowych wyborach brak było jakiejkolwiek skutecznej reprezentacji ruchów ekologicznych czy ugrupowań popierających koncepcję radykalnej renaturalizacji Puszczy.

2. BRAK SPOŁECZNEGO MANDATU DLA ZMIAN PLANISTYCZNYCH

Żaden z komitetów wyborczych popierających ograniczenie użytkowania Puszczy nie zdobył mandatu w wyborach samorządowych w gminach: Białowieża, Narewka, Hajnówka, Dubicze Cerkiewne. Jednocześnie zdecydowaną większość mandatów uzyskali kandydaci deklarujący wsparcie dla zrównoważonego modelu leśnictwa i funkcji gospodarczych lasów państwowych.

3. SKUTKI WYKLUCZENIA GŁOSU LOKALNYC MIESZKAŃCÓW

Pominięcie lokalnych samorządów i mieszkańców w procesie planistycznym prowadzi do:

- braku legitymacji społecznej Planu Zarządzania,
- ryzyka protestów i eskalacji konfliktów społecznych,
- podejmowania decyzji niezgodnych z lokalnymi potrzebami gospodarczymi i kulturowymi.

4. WNIOSKI

Plan Zarządzania Puszczą Białowieską, tworzony bez rzeczywistego udziału lokalnych społeczności i przy braku ich reprezentacji w gremiach decyzyjnych, narusza podstawowe zasady partycypacji, samorządności i subsydiarności. Konieczne jest włączenie lokalnych władz i mieszkańców w proces podejmowania decyzji o przyszłości regionu.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 15

ANALIZA RYZYKA SPOŁECZNEGO I MARGINALIZACJI REGIONU

I. WPROWADZENIE

Rejon Puszczy Białowieskiej to obszar o szczególnej wrażliwości społecznej i gospodarczej. Znajduje się na peryferiach kraju, z ograniczonym dostępem do usług publicznych, rynku pracy i infrastruktury. Projekt Planu Zarządzania, przewidujący ograniczenie działań gospodarczych w strefie IV, może pogłębić problemy społeczne i doprowadzić do trwałej marginalizacji regionu.

II. CZYNNIKI RYZYKA

1. Spadek zatrudnienia w sektorze leśnym, usługowym i okołoleśnym.
2. Ograniczenie inwestycji publicznych i prywatnych w regionie.
3. Zmniejszenie atrakcyjności osiedleńczej i odpływ młodego pokolenia.
4. Pogłębienie braku zaufania do instytucji publicznych i centralnych decyzji.

III. PRZEJAWY MARGINALIZACJI

1. Likwidacja szkół, placówek medycznych i kulturalnych z powodu spadku liczby mieszkańców.
2. Rosnące bezrobocie i ubóstwo energetyczne.
3. Wzrost napięć społecznych i migracji zarobkowej.
4. Zahamowanie rozwoju lokalnych inicjatyw i NGO.

IV. BRAK MECHANIZMÓW KOMPENSACJI

1. Brak w projekcie planu strategii łagodzenia skutków społeczno-gospodarczych.
2. Brak planu przejścia na alternatywne zatrudnienie lub przekształcenie funkcji regionu.
3. Brak narzędzi finansowych i organizacyjnych do wspierania społeczności lokalnych.
4. Brak kompensacji siedlisk, które bez ochrony czynnej ulegają niekorzystnym przekształceniom – wbrew zapisom Natura 2000.

V. WNIOSKI

Proponowane zmiany w Planie Zarządzania powinny zostać poprzedzone szeroką oceną skutków społecznych. Brak realnego wsparcia dla mieszkańców może zostać odebrany jako naruszenie zasady sprawiedliwości społecznej i solidarności międzypokoleniowej. Wzywamy do wprowadzenia zapisów chroniących przed pogłębieniem wykluczenia społecznego.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych

ZAŁĄCZNIK 16

BŁĘDY FORMALNO-PRAWNE W PROCEDURZE PLANISTYCZNEJ

Niniejszy załącznik ma na celu wskazanie istotnych uchybień formalno-prawnych w procesie przygotowania Planu Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa „Puszcza Białowieska". Analiza opiera się na obowiązujących aktach prawnych krajowych i międzynarodowych oraz standardach planistycznych.

1. WSTĘP

Proces planowania dokumentu zarządczego dla Obiektu Światowego Dziedzictwa powinien opierać się na zasadach transparentności, partycypacji społecznej oraz zgodności z obowiązującym prawem. W niniejszym opracowaniu zidentyfikowano szereg istotnych uchybień, które podważają legalność i społeczny mandat dla wdrażanego planu.

2. BŁĘDY FORMALNE I PROCEDURALNE

Nr	Rodzaj uchybienia	Opis naruszenia	Podstawa prawna
1	Brak udziału samorządów	Gminy i powiat nie zostały uznane za strony lub współautorów planu	art. 7 i 8 Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego
2	Brak konsultacji społecznych z mieszkańcami	Zebrania nie były w pełni, dostępne, nie umożliwiały realnego wpływu na plan. Wnioski nie zostały uwzględnione	art. 39 ust. 1 ustawy ooś
3	Brak oceny skutków społeczno-ekonomicznych	Plan nie uwzględnia wpływu na zatrudnienie, edukację, turystykę	Konstytucja RP, art. 20 i art. 22
4	Niespójność z dokumentami planistycznymi	Nie uwzględniono PZP, strategii rozwoju województwa, mpzp	Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
5	Naruszenie zasady równości zarządców	Lasy Państwowe zostały potraktowane gorzej niż inne podmioty	art. 32 Konstytucji RP
6	Pominięcie obowiązku integracji transgranicznej	Brak współpracy z Białorusią przy ochronie obiektu wspólnego	art. 11 Konwencji z 1972 r.

3. SKUTKI TYCH NARUSZEŃ

- osłabienie legitymacji prawnej Planu Zarządzania;
- podważenie wiarygodności procesu konsultacyjnego;
- uzasadnione ryzyko zakwestionowania dokumentu przez społeczność lokalną, organizacje społeczne oraz międzynarodowe instytucje nadzorujące ochronę dziedzictwa (UNESCO, IUCN, OHCHR);
- możliwość złożenia formalnych skarg do organów krajowych i międzynarodowych.

4. WNIOSKI

Plan Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa „Puszcza Białowieska" powinien zostać wstrzymany lub istotnie zmodyfikowany. Konieczne jest ponowne przeprowadzenie konsultacji społecznych z udziałem samorządów, mieszkańców oraz wszystkich zainteresowanych stron. Niezbędna jest również rewizja udziału Polski w systemie ochrony obiektów transgranicznych zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami.

1. Badania IOŚ nie uwzględniają struktury lokalnej reprezentacji politycznej i nie analizują skutków wykluczenia mieszkańców z procesu tworzenia planu.
2. Niezależne raporty ukazują rzeczywisty brak społecznego mandatu dla radykalnych zmian w sposobie zarządzania Puszczą.
3. **We wszystkich dotychczasowych wyborach samorządowych w regionie Puszczy Białowieskiej, komitety popierające ograniczenie funkcji gospodarczych lasu lub postulujące jego pełną renaturalizację (tzw. komitety ekologiczne) nie uzyskały żadnych mandatów.** Kandydaci utożsamiani z tym środowiskiem byli rozpoznawalni i znani z publicznych deklaracji, co oznacza, że lokalna społeczność miała świadomość ich poglądów, a mimo to zagłosowała zdecydowanie przeciw. Fakt ten świadczy o braku akceptacji społecznej dla promowanego modelu planowania przestrzennego.
4. Brak reprezentacji ruchów ekologicznych w samorządach lokalnych podważa legitymizację planu w jego obecnym kształcie.
5. Konieczne jest włączenie danych z analiz niezależnych do Planu Zarządzania, jako warunku zapewnienia zgodności z zasadami partycypacji społecznej oraz ochrony prawa mieszkańców do decydowania o swoim otoczeniu.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK NR 17

BRAK ZAPEWNIENIA FINANSOWANIA I GWARANCJI ZATRUDNIENIA

Niniejszy załącznik przedstawia luki w Planie Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa „Puszcza Białowieska" w zakresie finansowania oraz zabezpieczenia miejsc pracy. Dokument wskazuje ryzyka dla pracowników Lasów Państwowych oraz społeczności lokalnych.

1. WSTĘP

Plan Zarządzania powinien zawierać zabezpieczenia finansowe i socjalne dla pracowników, instytucji i społeczności lokalnych objętych zakresem działań. Obecny projekt nie zawiera takich elementów, co budzi poważne zastrzeżenia.

2. BRAK RODZAJ FINANSOWANIA

Rodzaj wydatku	Czy ujęty w Planie?	Ryzyko
Ochrona czynna (cięcia, uprzątanie, monitoring)	✕ Brak	Działania mogą być zablokowane
Koszty alternatywne dla LP (utrata przychodów)	✕ Brak	Spadek rentowności, wzrost dotacji celowych
Koszty społeczne (restrukturyzacja, programy osłonowe)	✕ Brak	Brak podstaw do wsparcia zwolnionych pracowników
Infrastruktura turystyczna i edukacyjna	✕ Niewystarczające	Potencjalne obciążenie samorządów lokalnych

3. BRAK GWARANCJI ZATRUDNIENIA

W dokumencie nie przewidziano:

- stabilności zatrudnienia dla pracowników leśnych i technicznych;
- miejsc pracy w nowym modelu ochrony (brak stanowisk zastępczych);
- Programów przekwalifikowania lub edukacji zawodowej;
- utrzymania sieci leśniczówek i baz terenowych.

4. POTENCJALNE SKUTKI SPOŁECZNE I LOKALNE

- możliwa redukcja zatrudnienia w Nadleśnictwach Browsk, Hajnówka, Białowieża;
- wzrost obciążeń dla lokalnych budżetów (bez dodatkowych subwencji);
- depopulacja i odpływ młodych ludzi z region;
- osłabienie lokalnej edukacji leśnej, społecznej i przyrodniczej.

5. WNIOSKI

Wdrożenie Planu w obecnej formie zagraża bezpieczeństwu zatrudnienia w regionie i prowadzi do nierównowagi społeczno-ekonomicznej. Konieczne jest uzupełnienie dokumentu o:

- pełną analizę finansową;
- środki kompensacyjne i osłonowe;
- konkretną politykę zatrudnienia dla obszaru objętego planem.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka

ZAŁĄCZNIK 18

ANALIZA KOMPROMISOWEGO PLANU ZARZADZANIA Z LAT 2022-2023 ORAZ SKUTKÓW JEGO ODRZUCENIA

Niniejszy dokument przedstawia analizę kompromisowego projektu Planu Zarządzania Obiektem Światowego Dziedzictwa „Puszcza Białowieska", opracowanego w latach 2022–2023. Plan ten, poparty przez lokalne samorządy, Lasy Państwowe i część środowisk naukowych, został odrzucony na początku 2024 r. bez merytorycznej debaty. Obecna wersja dokumentu pomija wypracowane wcześniej porozumienie.

1. WSTĘP

W latach 2022–2023 opracowano kompromisowy projekt Planu Zarządzania, który uwzględniał ochronę przyrody oraz interesy lokalnych społeczności. Projekt ten powstał w wyniku dialogu między instytucjami państwowymi, ekspertami i samorządami, i był oceniany jako równoważący potrzeby ochrony i gospodarki.

2. CHARAKTERYSTYKA KOMPROMISOWEGO PROJEKTU

Element	Opis kompromisu	Uwzględnione interesy
Strefowanie	Zachowanie IV strefy aktywnej ochrony na 18% powierzchni	Lasy Państwowe, społeczność lokalna
Ochrona bierna	Ochrona całkowita w strefach I i II	UNESCO, NGO
Udział społeczny	Włączenie samorządów i nadleśnictw w proces planowania	Samorządy, LP, ZUL, zakłady drzewne i podmioty współpracujące z LP
Zatrudnienie	Zachowanie struktur terenowych LP, brak zwolnień	Pracownicy, edukacja, bezpieczeństwo
Edukacja i turystyka	Zachowanie infrastruktury i wsparcie dla Nadleśnictw	Lokalny rozwój, szkoły, TL, turystyka

3. ODRZUCENIE PROJEKTU I JEGO SKUTKI

Na początku 2024 r. projekt kompromisowy został odrzucony bez publicznej debaty, mimo wcześniejszego poparcia samorządów, przedstawicieli RDLP Białystok i wielu ekspertów. W jego miejsce zaproponowano projekt oparty niemal wyłącznie na ochronie biernej, bez udziału Lasów Państwowych, Biura Urządzania Lasu i społeczności lokalnych, części naukowców.

Skutki odrzucenia kompromisu:

- dezintegracja procesu planistycznego;
- utrata zaufania partnerów społecznych i instytucjonalnych;
- zagrożenie dla trwałości ochrony – brak działań przeciwpożarowych, edukacyjnych, czynnej ochrony przyrody;
- eskalacja protestów społecznych i obywatelskich.

4. OCENA PRAWNA I ETYCZNA

Odrzucenie projektu naruszyło zasadę ciągłości administracyjnej oraz zasadę partycypacji społecznej. Działania te mogą być postrzegane jako sprzeczne z duchem Konwencji UNESCO z 1972 r. oraz Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego. Pominięcie interesów społecznych i pracowniczych stoi również w sprzeczności z zasadą ONZ „no one left behind".

5. WNIOSKI

Kompromisowy plan z lat 2022–2023 stanowił wyważoną propozycję zarządzania Puszczą Białowieską. Jego odrzucenie bez merytorycznej analizy było błędem proceduralnym i strategicznym. Dokument ten powinien zostać przywrócony jako punkt wyjścia do dalszych prac nad zintegrowanym Planem Zarządzania, z uwzględnieniem interesów wszystkich stron.

Opracowanie: Związki Zawodowe Pracowników Lasów Państwowych działających w Nadleśnictwach: Browsk, Białowieża, Hajnówka